ÇINARALTI

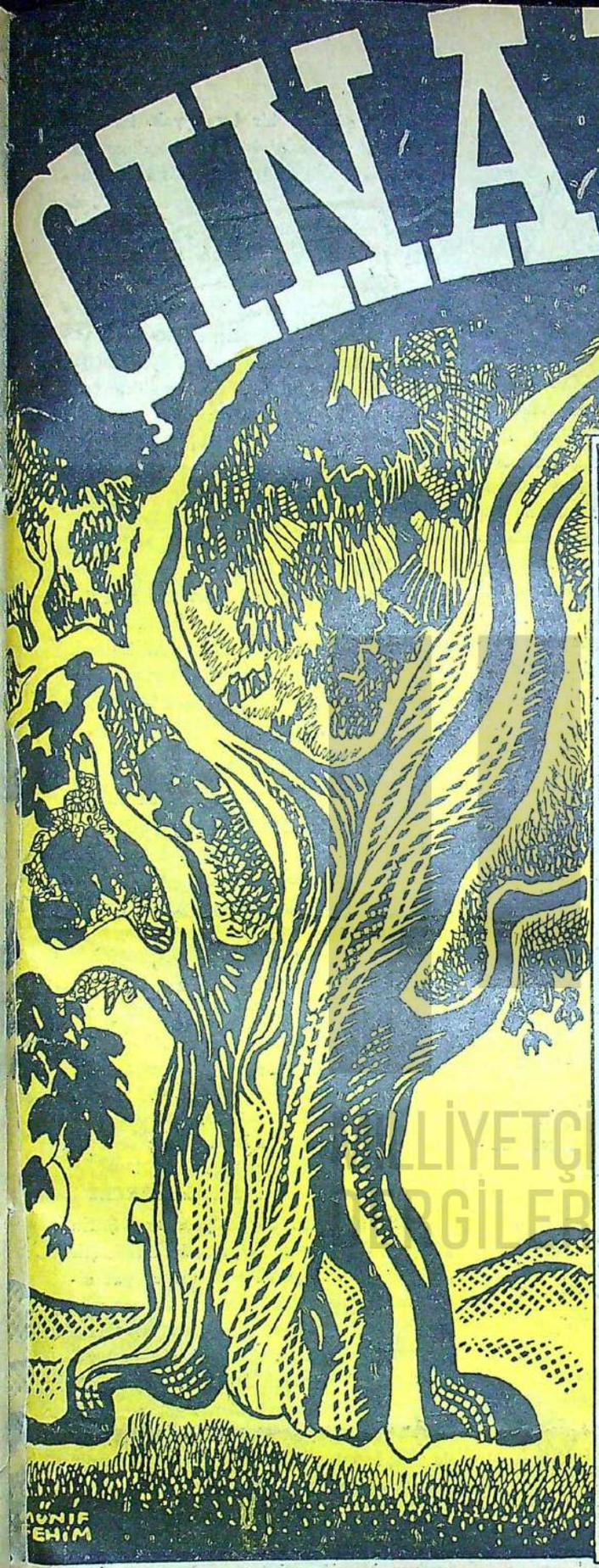

BU SAYIDA :

BAY HÜSEYİN CAHİT VE HARP
Orhan Seyfi Orhon

TÜRK TARİHİ HAKKINDA SAKAT GÖRÜŞLER VE MAARİF VEKİLİNİN NUTKU
Adnan Giz

TÜRKLERDE BİLGİ
Yazan:
Dr. M. Hakkı Akansel

SOLAK SES
Yazan:
Şevki Ersoy

BİR OKUYUCUMUZUN MEKTUBU
Münir Kıvanç

KEDİLER
(Hikâye)
Erdoğan Meto

BİR GELİN GİTTİ
(Şiir)
Zafer Arıkbağ

GÜZ
(Şiir)
Halim Yağcıoğlu

(Çocuk adam) tefrikası — Haberler — Yeni neşriyat
Şiirler — Konuşmalar.

HAFTALIK
FİKİR VE SANAT
MECMUASI

Sayı : 115
Kuruş : 15

409

yüzünde Türkler

Türk milletinin yeryüzünde nerelerde, ne kadar olduğunu, bunların adlarını, boylarını, hayatlarını, dillerini, edebiyatlarını, âdetlerini en yeni tetkiklere, en katî vesikalara dayanarak, bildirenren bu çok mühim, çok değerli eser

PEK YAKINDA ÇIKIYOR!

T. İŞ BANKASI

Küçük Cari Hesaplar

1944 İKRAMİYE PLÂNI

KEŞİDELER : 28 İk. kânun, 2 Mayıs. 25 Ağustos, 1 İk. teşrin tarihlerinde yapılır.

1944 İKRAMİYELERİ :

1 adet ARSA (Ankarada Kavaklıderede 1024 M² - İmar ada No. 254 Parsel No. 3)

1	»	2000	Liralık =	2000. —	Lira
3	»	1000	» =	3000. —	»
4	»	500	» =	2000. —	»
10	»	200	» =	2000. —	»
10	»	100	» =	1000. —	»
100	»	50	» =	5000. —	»
150	»	25	» =	3750. —	»
300	»	10	» =	3000. —	»

Türkiye İş Bankasına para yatırmakla yalnız para biriktirmiş ve faiz almış olmaz, aynı zamanda talihinizle denemiş olursunuz.

YENİ ÇIKTI

ORHAN SEYFİ ORHON

Kulaktan Kulağa

Orhan Seyfi Orhonun günün vakalarına dair yazdığı fıkraları, istihzaları, hicivleri, tenkidleri bir araya toplıyan bu kitabı okuyunuz!

Fiatı 50 kuruş

Millî Piyango

Size hem bir servet kazandıracak, hem de memleketimize faydalı bir hizmette bulunmak fırsatını verecek olan Millî Piyango biletlerinden almayı unutmayınız!.

Cumhuriyet Matbaası — İstanbul

Sahibi ve Neşriyat Müdürü:

Orhan Seyfi Orhon

MİLLİYETÇİ BERGİLER

Konuşmalar

Bay F. Nami Baraz:

— (Çölde) isimli manzumeniz güzel.

Hasretim fırtınaya, hasretim kışa, kara
Hasretim mor dağlarda sünbül toplıyan yâra

His ve hayal tarafı güzel olmakla beraber (yâr) kelimesi bugünkü zevkimize uygun gelmiyor. Bu kelime, ya eski edebiyatın mücerret güzelliği taşıyan mefhumunu anlatır, yahut da pek âmiyane bir tarzda sevgili mânasına gelir. Onun için bunu kullanmamalı.

Hasretim bulutlara, ah bir katrecik suya

diyorsunuz. Çölde bulut ve yağmur hasreti pek yerindedir, hattâ bunun için ah çekmek te fazla sayılmaz. Şu var ki şiirde (ah) çekmek bir hüner ve sanat meselesidir. Buradaki (ah) çekilmiyor. Sade mısraın eksik kalan bir hecesini dolduruyor. (Ateşinde) ile (pençesinde) söylemiye hacet yoktur ki kafiye sayılmaz. (Köyde ocak başı) isimli manzumenizde; köylerdeki ocak başlarında:

Sinemadan, modadan, danslardan bahsedilmez

diyorsunuz. Doğru, fakat bir şiirde bunlardan pek bahsedilemez. Bu mısra bir nesir sarı. Şiir, kelimeleri seçer, en güzellerini, en ahenklilerini kullanır. Şiirin, nesirden bir farkı da budur.

Bay Naci Kalpakçıoğlu:

— (Arzu) isimli şiiriniz savaşçılık, yiğitlik duygularile dolu. Çok güzel mısralarınız da var.

Göğsüm donansın harbde açan kızıl güllerle,
Kefenim olsun yarap, giydiğim kanlı kaput.
Huzuruna çıkayım neşeli gönüllerle,
İstemiyorum mezar, istemiyorum tabut.

Düşünüş bakımından da, nazım bakımından güzel. Yalnız bu savaşçılık duygusunu çok sert, çok kanlı anlatıyorsunuz. Döğüş, döğüş istiyor gibisiniz. Buna biraz da şiir katmak lâzım. Savaş şu üç şey için haklı, güzel ve mukaddestir. 1 — Milliyetin hürriyeti için, 2 — Şeref ve haysiyeti için, 3 — Ülküsünü tahakkuk ettirmek için. Bunlardan hiç olmazsa birini bu şiire karıştırmalıydınız. (Hatırlayış) ta yi. Yalnız bu duygular çok tekrarlanmıştır. Bir şey dikkatimi çekiyor: Arasıra eskimiş tâbirleri kullanıyorsunuz. Meselâ: (Yarap!) biraz eskidir. Şimdi bunun yerine (Tanrım!) 1 kullanıyoruz. (Her an) da sizin şiirleriniz için eski.

Bay İ. Ünlütürk:

— Mektubunuz bizi çok sevindirdi.Bize karşı sevginize candan teşekkürler ederiz. Mektubunuzun bizi asıl sevindiren tarafı, Türk gençleri arasında sizin gibi doğruyu gören temiz kalbli, temiz kanlı, şuurlu ve milletini seven insanların bulunuşudur. Bize ne yaparlarsa yapsınlar, sizin gibi candan ülküdaşlara sahip olmak bunu ödemez mi? Bahsettiğiniz vicdanı bozuk, seciyesiz adamlara değer vermeyin. Onların yapabilecekleri iş budur. Bu adamları biraz tanıyanlar ne mal olduklarını bilirler. Onlara cevap vermek tenezzüldür, faydasızdır, boştur. Onlar Türkçülüğe, Türk milletinin mefahirini sevmiye, onu yükseltmiye çalışmıya geri fikirlilik diyorlar. Çünkü kendi soysuzluklarını biliyorlar. Gençliğin millî şuurunu duymasını bir tehlike sayıyorlar. Hakikaten de onlar için bu bir tehlikedir. O zaman bu gençlik, bu türlü süprüntüleri arasına almaz. Onlara lâyık olan mevkii verir. Fakat ne yaparlarsa yapsınlar, etraflarına ne kadar nifak, fesat saçmıya çalışırlarsa çalışsınlar, yine ergeç lâyık oldukları mevkii bulacaklardır. Üzülmeyin, bunları siz ve biz tanıyoruz, elbette bu gençlik te tanıyacaktır..

Bay İhsan Yücel:

— (Yol verin bana) isimli şiirinizi ben çok beğendim. Kusursuz yazıyorsunuz. Manzumenizi buraya aynen alıyorum:

YOL VERİN BANA

Yol verin hey dağlar, yol verin bana,
Silâda gönlümün bülbülü kaldı!..
Yârimden ayrıldım düştüm bu yana,
Gurbet ilde boynum bükülü kaldı!..

*

Bir zaman gençliği uğruna verdim;
Sevgilim ayrılmak mümkün mü derdim?
Şimdi de kalbimi yollara serdim,
Çiğne geç, yalnız bir külü kaldı...

*

İçim bir cehennem, hicranla dolu;
Kaar bulut sardı geçtiğim yolu,
Bir kuşum! kırılmış kanadı, kolu
Ruhum karanlığa gömülü kaldı..

*

Yol verin hey dağlar, yol verin bana;
Silada gönlümün bülbülü kaldı...
Yârimden ayrıldım düştüm bu yana,
Bahçemde yapraklar dökülü kaldı...

İhsan Yücel

İtiraz edilecek bir tarafı yok. Eğer son kıtadaki kafiye şeklini değiştirmeseydiniz, tastamam halk edebiyatı nazım şekillerine uygundu. Bunun o kadar ehemmiyeti yok. Yalnız bugünün okuyucuları istiyorlar ki şiirde bir yeni tahassüs bulunsun. Bir hususiyet, bir yenilik, bir başkalık olsun. Bizden evvelkilerin duydukları ve söyledikleri gibi duyup söylemiyelim. Maksat garabete kaçmak, vezin ve kafiyeden vazgeçmek değil. Onların yapmadıkları başka türlü bir güzellik ortaya koyabilmektir. İşte şiirinizin bu tarafı eksik. Yoksa mükemmel yazıyorsunuz. Fakat siz isterseniz bunu da yapabilirsiniz ve yapmalısınız dal

Bay Faik Salim Özyurt:

— (Arkadaş) isimli manzumenizde hiç bir nazım hatası yok. Yalnız bu tarzda diktatik şiirlerde ya yeni düşünceler bulmak yahut bilinen hakikatleri başkalarının söyliyemediği bir güzellikte yazmak lâzım. Şiirinizi beraber okuyalım:

ARKADAŞ!

Büyük Türkçü Z. Gökalp'ın aziz ruhuna

Zafer bekliyor seni,
Zafer yorulanındır.
Unutma vazifeni;
Hak doğru olanındır.

***

Tarihte zaman, zaman,
Şeref, şan yazacaksın.
Siperi, yoksa kazman,
Elinle kazacaksın.

***

İçinde keder, gam, yas,
Bir yuva kurmayacak.
ATAN'dan kalan miras;
TÜRK olan durmayacak!.

Faik Salim ÖZYURT

Yeni bir fikir söylemiyorsunuz. Şiirin edâsında da bir yenilik yok. Bu tarzda şiir yazmak güçtür. Çünkü hem fikirce çok olgun, hem nazım tekniği bakımından çok usta olmak lâzım. Bunlar olmayınca bu tarzda yazıları beğenmezler. (Biz de böylesini yazarız) derler. Ama yazabilirler mi? Orasını düşünmeyin. Edebiyatta mümtaziyet en başta gelir. Herkes gibi olmak büyük kusur sayılır. Ne çare, sanat, ancak çok güzele değer verir!

Bay O. Şevket Dünşen:

— (Yok) isimli şiirinizin pek güzel tarafları var. Meselâ şu kıta:

Kaplamış dağları taşları keder,
Ağartmış genç yaşta başları keder,
Akıtır kan dolu yaşları keder,
Haberci kuşların kanatları yok!

Pek güzel. Öbür kıtalar da bu kuvvette olsaydı! Sizin çok güzel şiirlerinizi okudum. Onun için sizden daha güzellerini bekliyoruz.

ÇINARALTI

Dilde, fikirde, işde birlik

Sayı: 115 — 4 Kânun 1943 Cumartesi.

İdare Evi : İstanbul, Ankara caddesi, Çınaraltı Yayınevi, No. 47

TÜRKÇÜ FİKİR ve SANAT MECMUASI

Telefon : 22129 — Fiatı: 15 Krş — Cilt 6

Hüseyin Cahid Yalçın ve harb

Yazan : Orhan Seyfi ORHON

Bugün gibi hatırlıyorum: Girit için nümayişler yapılıyordu. O sırada Tanin'de çok müfrit yazılar yazan Hüseyin Cahit bey, kalem hürriyetinin hudutlarını aşmış, yalancıktan tevkif edilmişti. Nümayişçiler: «Girit bizim canımız!» diye bağıra bağıra Sultanahmet meydanına gelince, tevkifhanenin penceresinden başını uzattı. Bütün kuvvetile:

— Yaşasın harb!

diye bağırdı. Biraz sonra istediği harb çıktı ve biz Rumeliyi kaybettik.

1914 te. Hüseyin Cahit beyi bu harbin müdafileri arasında görüyoruz. Zaman zaman coşup taşarak yine kalem hürriyetinin hudutlarını aşıyor. Müfrit bir İngiliz düşmanı ve Alman taraftarıdır. «Zafer-i nihaî» ye inananların başında o var. Fakat Alman ordusu «Verdön» ü sökemiyor. Cepheler bir bir yıkılıyor. Hüseyin Cahit bey bu işten zararsızca sıyrılmayı düşünüyor. Tanin başmuharrirliğinden Dayinler vekilliğine geçiyor. Fakat biz, harbi kaybediyoruz. Osmanlı imparatorluğu çöküyor...

Hayatında böyle iki acı tecrübe geçiren bay Hüseyin Cahit Yalçını, bugün de hiç değişmemiş görüyoruz. Yine müfrit harb taraftarı, Yine kalem hürriyetinin hudutlarını aşıyor. Aradaki fark sadece dostlarile düşmanlarının yer değiştirmiş olması... Fakat bir adam, müdafaa ettiği iki harpte koca bir imparatorluğun kaybolduğunu görürse, bir üçüncüsüne müdahale etmeli midir? Hem, bu fazla gayrete ne lüzum var" Ordularımız sınırlarımızda vazifesini yapacağı dakikayı beklemiyor mu? Millî Şefimizin bir işaretine bağlı değil miyiz? Şimdiye kadar hükûmetin tuttuğu yolda ne zarar gördük? Niçin bizi borç altına, töhmet altına sokuyor? Maksadını daha açık söyliyemez mi?...

Orhan Seyfi ORHON

ABONE ŞARTLARI
Yıllığı 760, altı aylığı 380, üç aylığı 200 kuruş.
Ecnebi memleketler için:
Yıllığı 1200, altı aylığı 600 kuruş

Sahip ve Neşriyat Müdürü :
Orhan Seyfi ORHON

İHTAR
İdarehanemize gönderilen eserler neşredilsin edilmesin sahiplerine iade edilmez. Bize neşrolunmak üzere gönderilen eserlerden bir telif hakkı istenemez.

Yazan: Mustafa Hakkı AKANSEL

Türklerde Bilgi

IV

Türkler on beşinci yüz yıla kadar Avrupaya müsavi idiler - Sonra neden geri kaldılar? - Asrî bilginin temeli nasıl atıldı? - Bir memleket ilimde nasıl ilerler? - Türk milletinin istikbaline itimadın sebebleri..

• • • • • • • •

Bir memleket ilimde nasıl ilerler? Bu soru, (Bir memleket nasıl yükselir?) tarzında olsa daha uygun olur. Çünkü, bir memleketin yaşaması, yükselmesi için (zekâ) nın işlemesi ve ilerlemesi lâzımdır. (Tekâmül-evolution-evrim) kanunu, insanlarda, artık bedenî şekillerin tekâmülü tarzında değil, (beynin tekâmülü) şeklinde oluyor. (İlim-Bilgi) ise, zekânın bir belirtisidir. Aklı işleyen, tekâmül eden milletler yükselecek, işlemiyenler de batacaktır. Bunları, iki sene evvel, yine bu dergide, (Zekâ) isimli yazımda, uzun uzadıya anlatmıya çalışmıştım.

Bir memleketi, her cihetçe yükselten de insanlardır, batıran da. İnsanlığı ilerleten büyük insanlardır, dâhilerdir, demiştik. İlmi ilerletmek için, her şeyden evvel, (seçkin yaratıklar) ı, bu iş için doğmuş, bu iş için (gönderilmiş olanlar) ı, istidatları arayıp bulmak ve onların gelişmesine engel olmamak, aksine, bu gelişmeyi kolaylaştırmak lâzımdır. Bu gibiler, ilme hayatlarını vakfederler. İlmi, para, şöhret, üniversitede profesörlük kapmak gibi hasis menfaatler güderek yapmazlar. Onlar (ilme âşık) tırlar. Aramızda böyle bir canlı örnek vardır: İbnil Emin Mahmut Kemal İnal. Eskilere misal (Kâtip Çelebi) dir. Adnan hocanın eserinden öğrendiğime göre, bu büyük adam (sabahlara kadar mum ışığında çalışırmış. Bu sebepten, elli yaşında iken, beyne kan hücumundan (dimağ ihtikanı) ölmüş).

Demek, herşeyden önce, tohumu iyi seçmek lâzımdır.

Tohum iyi seçildikten sonra, (tarla) nın ehemmiyeti büyüktür. Burada (muhit=milieu) meselesi çıkar. Bir memlekette ilmin ilerlemesi için, kısaca o memleketin yaşayabilmesi ve terakkisi için, herşeyden evvel, o memlekette seciye ve ahlâkın yüksek olması şerttir. Namus ve ciddiyet şarttır. Namus ve ciddiyet olmalı ki, iyi tohumlar, ilme âşık olarak yaratılmış olanlar bir köşeye itilip heba olmasınlar. Beceriksiz ve Allah vergisiz iltimaslılar karşısında mahvolmasınlar. Gerek Koçi bey, meşhur risalesinde, Cevdet paşa, tarihinde, ve Ziya Gökalp da (Türkçülüğün esasları) isimli eserinde, ahlâksızlık yüzünden, ilimde şarlatanların üst köşeye geçtiklerinden, acı acı şikâyet ederler. Meşhur Alman kimyageri ve filozofu Oswald'ın (Büyük insanlar) ismindeki kitabına göre, tam da, böyle (prédestinés - evvelden memur edilmiş olanlar) fakir veya orta halli ailelerden çıkarmış. Bu gibi ailelerin ise (iltimas) ları olmadığından, (arkaları kuvvetli) olmadığından, şuurlu, vicdanlı, vatanperver ve yurdunun yükselmesini hakikaten istiyen yüksek idare adamlarının en birinci vazifesi bu gibi fakir ve fakat istidatlı çocukları arayıp bulmak ve onların yetişmesine dikkat etmek, korumak olmalıdır.

Bir memlekette ilmin terakkisi için lâzım olan üçüncü şart **(tam ve kat'î fikir hürriyetidir).** Bunu, Adnan hoca da iyice belirtmiştir. (İlim bahsinde, hiç kimseyi gücendirmemeyi taahhüt edecek hakikî üstün insan pek azdır. Böyle bir proğram, ancak, profesörün, her nazik olan, yani, tam da, bahsedilmiye değen noktalar hakkında ihtiyatkâr bir sükût muhafaza etmesile kabildir. Bunu ise, ancak, meziyetsizler kabul eder. Eğer, yüksek tahsil, bu suretle, herşeyin nazik tarafını sükûtla geçiştirmekten, herşeyi tahrif etmekten ibaret kalacaksa, Üniversiteyi ilga etmek daha iyi olur. (Renan, Questions contemporains, s. XXII). (Yüksek tedris, zekâlarında tam ve kat'î samimiyet, seciyelerinde tam istiklâl sahibi, her türlü politikadan uzak duran, muvaffakiyeti kinayeli ve imali dedikodularda aramıyan, hiç bir zaman ve hiç bir kim-

Gelecek sayımızda:

Zamanımızın en büyük mütefekkirlerinden

PAUL VALERY

nin

Bilginin Şimdiki Durumu

Çok kıymetli, çok derin fetkikini neşre başlıyoruz.

seye kanaatlarından bir şey feda etmiyen âlimler sayesinde olur) (keza s. VIIII). (İlim, bence, (mâhir) değildir. Yani, zemin ve zamanı kolluyarak şahsî gayeler peşinde koşmaz. Hakikî ilim, samimîdir) (keza, s. X.).

Bir de, ilimde tam ve katî hürriyet bahsına ek olarak, devlet adamlarının ilme karışmamaları lâzımdır. (1816 da, Fransada, yirmi iki (akademi üyesi) azlolundu. Bunların arasında, ressam David, bilginlerden Monge, Carnot, Lakanal, Siyéyes gibi, gerek seciyeleri, gerekse eserlerile (akademi üyesi) unvanına asalet vermiş olan yüksek insanlar da vardı. Bu intikam ve zulüm kararı, kont dö Voblan isminde bir devlet nazırının eseri idi. Buna karşılık, on yedi kişi, bir kral emrile, akademiye üye seçildiler. Halbuki, böyle bir ünvanın kıymeti olabilmesi için, ancak, kendi akranlarının serbest seçimile elde edilmiş olması gerekti. Bu, hazin bir başlangıçtı. Arkası, başlangıça uygun çıktı. On sekizinci Lui ve Onuncu Şarl devirlerinde, Fransız ilmi düşkün bir hale geldi. Çünkü, (Gentillhomme de la chambre du roi-kralın odasının asılzadesi) ünvanı, Fransız Akademisine girmek için yeter bir meziyet sanılıyordu) (keza, s. 124).

(Bir devletin, kültür işlerinde iyi veya kötü istekli olmasının, artık, bizim devrimizde (ilâvem: Avrupada) ehemmiyeti ikinci derecede kalmıştır.

On dördüncü Luinin şahsî zevki ve fikirleri, o zamanlar, kanun hükmünde idi. On sekizinci yüzyılda da, efkârı umumiye üzerine tesir yapmak istiyenler, bir Frederikin, bir Katerinanın zihniyetini dikkate almıya mecbur idiler. Zamanımızda ise (1860) Avrupa umumî efkârı kültür işlerinde hakikî hâkimdir. Bu kadar geniş bir alanda (yani bütün Avrupada), ilimde entrikaların ve şarlatanlıkların hiç bir tesiri yoktur. Genişlik zaman gibi tesir eder. (Mekân, Zaman gibi tesir eder). Aradan yüz sene geçince, nasıl ki, bütün insanların hakikî kıymetleri anlaşılıyorsa, tıpkı bunun gibi, münevver Avrupa efkârı umumiyesi de, bir insanın hakikî kıymeti hakkında, uzun zaman aldatılamaz) (keza, s. 74).

G Ü Z

Bahçeler nar çiçeği işlenmiş nakış nakış.
Bahçenin alev, alev ateş yapraklarından
Serçeler havalandı Cenuba doğru akış
Ürperdi kahkahalar ilk güz yağmurlarından,
Göklerde bazı bazı gürültü, şimşek çakış.

Duman duman sularda güneş altın bir oya.
Ormanda dönen sesler, rüzgârın oğultusu,
Leylekler akın etti turunç kokan bir koya,
Akıyor ışıl ışıl türkülerle Çürüksu,
İlk güz kızılcıklarla girdi Anadoluya.

Ağaçlardan toprağa yakut renkli bir akış
Dağlarda masmavi sis, dumanların tütüşü,
Gelin kuşaklarından iniyor toprağa kış
Saçaklarda son gurbet kuşlarının ötüşü,
Hasret elâ gözlere işlenmiş nakış nakış.

Halim YAĞCIOĞLU

İlâvem: Maalesef, henüz bizde değil. Çünkü, alan küçük.

Bir de, bizim gibi memleketlerde, şarlatanlığın ve budalalığın önünü almak için, mutlaka bir (ilmî otorite) lâzımdır: (Bizde (Fransada), İngiltere ve Amerikada olduğu gibi, tam ve kat'î serbestlik iyi neticeler vermez. Çünkü, şarlatanlara ve budalalara haddinden fazla kolaylıklar gösterilmiş olur. Hakikî bir ilim vardır. O halde, bir de (ilmî otorite) olması lâzımdır. Bu otoritenin en yüksek derecede mevcut oduğu memleket Almanyadır (1860) da. Orada, şarlatanlık ve budalalık, daha ilk adımlarında, mutlaka durdurulurlar. Bizde ise, oldukça kocaman aldatışlar (d'assez fortes mystifications) görülebilir ve muvaffak ta oluyorlar) (keza, s. 134). İlâvem: Ya bizde?

Devletin ilmi himaye etmek istemesinin mühim bir mahzuru: (Bu, hemen her zaman, meziyetsizlerin istifadesini mucip olur. Onları teşvik demektir. Asîl mesleklere (yani yüksek kültür işlerine) istidadı, (vocation-Allah vergisi) olmıyanlara, bu meslekleri, para kazanmak için bir vasıta gibi telâkki ettirir, ve meziyetsizlerin bu gibi mesleklere sapmalarına vesile olur. Hakikî meziyet sahipleri ise, kendi mükâfatlarını efkârı umumiyenin tasvibinde bulduklarından, bu gibi devlet teşviklerine kıymet vermezler) (keza, s. 75).

İyi (tohum) u seçmesini bildik, onu, iyi bir (tarla) ya ektik. Bu tohumun çimlenmesi, büyümesi için de, ayrıca (güneş ışığı) lâzım, yani, iyi kitaplar, iyi laboratuvarlar, iyi âletler, v. s.... Yanız bize mahsus bir şey olarak: Büyük bir Garp dilini öğrenmek lâzım.

İşte, benim aklımın yettiği kadar, bir memlekette ilmin ilerlemesi için lâzım olan şartlar bunlardır. Bu yazı (Tasviri Efkâr) ın açtığı ankete de cevaptır.

***

Türk ırkının istikbaline inancın, itimadın sebepleri:

Abdülhak Adnan Adıvar'ın (Os-

(Devamı 14 üncü sahifede)

EFEM

Duraklama pek öyle,
Coş, köpür, ol sel Efem.
Çal, çağır, söylet, söyle,
Oyna, eğlen, gül Efem.

Hatırlayarak dünü,
Oku savaş türkünü.
Zafer adlı kürkünü
Giy, karşıma gel Efem.

Haykır (Erim, er!.) diye,
«Ey dağlar yol ver!» diye..
Sendeki bu sevgiye
Kim bağlamaz bel Efem?..

Koş alabildiğine,
Sesin gürlesin yine.
Ah! erlik cengine
Kim sana engel Efem?

Dönsün elinde pala..
Hasmın kimse yakala,
Beynine çala çala
Varsa öcün al Efem!

Rıza ÜMİT

İzmir Akşamları

...r bazı yerde insana bir kederken,
...zevk oluyor İzmir akşamlarında.
...siz ay göklerde yavaş yavaş gezerken,
...neş'e oluyor İzmir akşamlarında.

...irken sularda bazan mehtabın izi,
...a bezenir Karşıyaka denizi,
...e dolaşırken sanatlar dizi dizi,
...'m hızla doluyor İzmir akşamlarında.

İzmir acaba Venüs'ün oğlu mudur?
bize can veren bir Tanrı suyu mudur?
...rı bilmesem de yalnız bildiğim şudur.
... unutuluyor İzmir akşamlarında.

A. Hâmit AKINLI

YİNE O MESELE

Bir Okuyucumuzun MEKTUBU

Evvelki sayımızda bir okuyucumuzun, mahut hıyanet ve nankörlük vesikasına dair bir mektubunu neşretmiştik. Bu sayımızda başka türlü düşünen bir okuyucumuzun yine aynı noktalara dokunan bir mektubunu neşrediyoruz. Birincisinde, az çok aleyhimizde olan sözleri hiç değiştirmemiştik. Çok güzel yazılan bu mektupta da, ifadenin insicamını bozmamak için, okuyucumuzun hakkımızdaki şahsî teveccüh ve iltifatlarını olduğu gibi bırakıyoruz. Bundan hiç bir temeddüh mânası çıkarmamalarını bu satırları okuyanlardan rica ederiz.

◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆

Bazı hâdiseler vardır ki insan onlara şahit olduğu, haklı ve haksızı da tefrike muktedir bulunduğu halde müdahale edip te rey ve mütalâasını beyan edemez. Şemseddin Sami-beyin Arnavutluk hakkında çıkardığı kitap ile, doktor Adnanın kitabı ve Necip Fazılın mecmuasında sizden bahsedilis vakalarında olduğu gibi. Ancak gerek Semseddin Sami merhum hakkında âdeta cürüm sahibi siz imissiniz gibi kaleme alınan yazılarla Büyük Doğudaki malûm hezevanname hakkında Çınaraltındaki idealist yazılarınızı da okuyan bir kari sıfatile düşüncelerimi şu satırlarla aksettirmek istedim.

Size imzasını bildirmiyen birinin evvelâ «Arnavutların doğruya doğru» dediklerini yazmak suretile aslan payını yine kendi soylarına ayırıp verdiği cevapta anlatılan bazı ehemmiyetsiz sebeplerle bu kitabın Semseddin Sami bey tarafından yazıldığının kabulünden başka muarızlarınızın bu hususdaki mütalâası müsnet, ilmî ve bitaraf olmaktan ziyade indîdir. Merhumun memlekete hizmet etmiş olması böyle bir risale tab'ına hak ve sebep teşkil edemez ve mevcut hizmetleri de bu kitabı bizzat telif ettiği katiyetle tebeyyün ettiği takdirde lehinde bir hüküm verilmesine vasıta olamaz. Türkler hakkında acı hükümleri ve dilekleri muhtevi olan bu eserin kendisine ait olmadığı bizzat Şemseddin Sami bey veya arkadaşları tarafından vaktile neden iddia edilmemiş? Yaptığınız neşriyatı okuyarak gecelerce uyku uyumamış olan merhumun yakınları bu kitabın neşredildiği tarihten itibaren bugüne kadar senelerce mışıl mışıl uyumuşlar da el altında kahpece şuna buna dağıtılan bu risalenin bir Türk çocuğu tarafından Türk umumî efkârına arzından sonra neden uyumamışlar. Hayret!.. Ecdadımız olan Osmanlı Türkleri istilâ ettikleri bütün memleketlerde büyük bir adaletle icraya hüküm etmişler, fethedilmiş ülkeler ahalisi ile kendi öz çocukları arasında hiç bir fark gözetmemişler, hattâ yabancı ırkları en yüksek mansıplara kadar çıkarmışlardır. Buna mukabil onlar: bize ellerinden gelen her kötülüğü yapmış, fırsat düştükçe zayıf zamanlarımızda bizi arkamızdan hançerliyecek kadar düşük seciyeli olduklarını göstermişler biz ise onlara sen de mi Brütüs?. bile dememişizdir.

Eğer hafızam beni aldatmıyorsa birinci Umumî harp bittiği vakit bir emîrin «Arapları Türke ilk kurşunu atmıya ben teşvik ettim, Araplara istiklâl veriniz ve beni de kral yapınız» şeklinde bir ecnebi devlete müracaat ettiğini duymuş, çocuk ya-

şıma rağmen bu çirkin iddia ve talep karşısında âsabım fena halde bozulmuş ve bir şey yapamamak aczile hüngür, hüngür ağlamıştım. O anda bilmem nasıl bir tedaî ile harp mecmuasında çok evvel gördüğüm bir resmi hatırladım. O resimde Enver ve Cemal paşaların arkasında başı önüne eğilmiş âciz bir derviş, hayır hakir bir dilenci gibi ravzai mutahharaya girmek üzere olan bu zat vardı. Kendimizden fazla itibar göstermekten başka onlara ne yapmıştık? Ne yapmıştık ta yarabbi onları temsilen en büyükleri bize ilk kurşunu attırdığı için istiklâl ve krallık istiyordu? Bu çocuk kafamın halledeceği bir muamma değildi. Ancak herkes hakkında en iyi kıymet hükümlerini veren zamanın Faysal hakkındaki kat'î kararı çok gecikmedi.

Kendisi ne idüğü belirsiz bir ölümle İsviçrede gürledi gitti. Oğlu bir motosiklet kazasında öldü. Kızı Yunanistanda bir Rum garsonu severek ona kaçtı. Yurdunda isyanlar iğtişaşlar zuhura geldi. Türke ilk kurşunun atılmasına sebep olduğunu iftiharla söyliyen ve şecerei asaleti ile gururlanan bu zattan hâdiseler çölde cenbiyelerle karnı deşilen masum Mehmetçiklerin intikamını almıştı.

Bu misalleri fikir takibimizle tarihî malûmatımızın vüs'ati nispetinde çoğaltabiliriz ama bir tansi kâfi.

Bize bizden başkasından fayda gelmez. Hattâ bazan içimizde öyle garip adamlar yetişir ki doktor Adnan gibi koca bir medeniyeti sıfıra indirmiye çalışır. Türke ve Türklüğe en ufak bir tarize tahammül edemiyen şuurlu bir memleket çocuğuna Necip Fazılın mecmuasında taarruz edilir. Fakat bunlardan ne çıkar? Dünyanın en temiz hislerile yurd dâvasını her şeyin üstünde gören insanlar için bunlar ancak teşvik edici mahiyettedir. Soldan veya geriden veyahut ta dışarıdan gelen bütün saçma fikirlere rağmen kervan daima yürüyecektir.

Kafamızdaki son düşünceyi, pazımızdaki son kudreti, silâhımızdaki son kurşunu yurd ve memleket düşmanlarına; Türke ve Türklüğe kahpelik edenlere mukabele etmek için saklıyarak yaşıyoruz. Dünyanın şu buhranlı dakikalarında huzurla ömür sürüyorsak bu; başımızda bulunanlara ve kendimize olan itimadımızdandır.

Türk olduğumuz için arzın en yüce ve masum gururunu duyuyor; bizden evvel gelenlere lâyık, bizden sonra geleceklere örnek olmak üzere bütün fedakârlıkları yapmıya amade bulunuyoruz. Vatan bizim için karnımızın doyduğu, keselerimizin dolduğu yer değil bayrağımızın hâkim olarak dalgalandığı yerdir.

Eğer mecbur olursak hasis bir zengin gibi kahramanlık destanlarını sahifelerinde biriktiren tarihe Muhaçta, Çaldıranda, Çanakkalede, Sakaryada erkekçe döğüşenlerin neslinden olduğumuza bir kere, bin kere, yüz bin kere daha şehadet etmek fırsatını verebiliriz.

Türküz, Türk tarihini biliyoruz, daha dün aramızdan ayrılan Atatürkü kafamızda bayraklaşmış bir mânevî hazine olarak nesilden nesile devredeceğiz. Yabancılarla birlik olup bizi çürütmek istiyenlerin bütün gayreti muhteşem bir tulûdan sonra yokolan sisler gibi çabucak dağılıyor. İnsafımız onları bir hamlede susturmıya, efendiliğimiz namertliklerini derhal cezalandırmıya mâni oluyor. Tam mânasile büyük bir millet olduğumuz için çok affediyor ve az ceza veriyoruz. Gücümüzün yettiği kadar memleket için çalışmıya azimliyiz. Her güçlüğü, hafif veya kuvvetli her taarruzu yenecek kudretin muazzam kaynağını bize millî kitabımızın mukaddes sahifelerinde gösteren en büyüğümüzü her vakit içimizde duyuyoruz:

«Türk genci, birinci vazifen Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini ilelebet müdafaa ve muhafaza etmektir. Muhtaç olduğun kuvvet damarlarındaki asîl kanda mevcuttur.»

Münir KIVANÇ

Bir gelin gitti!

— «Yaylâya bir gelin geldi» şairine —

Yollar, yollara bağlandı,
Körpe yürekler dağlandı,
Gâh gülündü.. Gâh ağlandı..
Bir gelin gitti yaylâdan..

***

Oynandı beş, beş oyunlar,
Kesildi çift, çift koyunlar,
Büküldü, evde boyunlar,
Bir gelin gitti yaylâdan.

***

Yazmaya vuruldu düğüm,
Çalındı davullar, güm.. güm..:
Düğün, dernekti gördüğüm,
Bir gelin gitti yaylâdan.

***

Başlara takıldı güller,
Kıvrıldı, büküldü beller,
Coştu, çağladı gönüller,
Bir gelin gitti yaylâdan.

***

Beyaz yanaklar allandı,
Kiraz dudaklar ballandı,
Güveye haber yollandı,
Bir gelin gitti yaylâdan..

***

«Zafer» der uğurlar ola»
Alay günle, çıktı yola,
Selâm verip sağa, sola
Bir gelin gitti yaylâdan.

Zafer ARIKBAĞ

Yazan: Adnan Giz

TÜRK TARİHİ HAKKINDA Sakat Görüşler ve Maarif Vekilinin Nutku

◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆

İçimizde hâlâ, Büyük Türk tarihini, bilgisiz, kabiliyetsiz, yalnız iş ve hareket sahasında muvaffak olmuş, yalnız döğüşken bir ırkın tarihi sayan sakat görüşlü münevverler vardır. Doğuda ve Batıda asırlarca mağlûp ettiğiniz milletler tarafından uydurulan bu âdi hurafeye karşı ilk isyan bayrağını Atatürk açmıştı. Maarif Vekilinin Tarih kongresinde söylediği o ateşli ve güneş kadar aydınlık nutuk, Türk tarihinin büyüklüğünü terennüm edenler için yeniden bir aşk ve iman kaynağı olmuştur. Türk tarihinin asırlardanberi ihmal olunmuş yapısını bütün münkirleri imana getirecek bir azamette kurmak için, ancak mevki ve kudret sahipleri tarafından desteklenen çok büyük gayretler sarfetmiye mecburuz.

● ● ●

Madde ve ruh yapısı bütün Şark [illegible] ifsat edecek derecede çü[illegible] harap Sasani imparatorlu[illegible] yıkarak İrana yeni bir hayat [illegible] mücahitlerini büyük [illegible] şöyle hırpalıyordu:

«Bir zamanlar çiy yılan eti yiyip, deve sütü içen Araplar şimdi adam oldular da Kiyânyan saltanatını dâva ediyorlar. Ey kahpe dünya sana yüz bin kere tu!..»

Ne zaman mağlûp bir milletin [illegible] bir millete savurduğu hakaret[illegible] aklıma hemen bu İran şa[illegible] feryadı gelir. Türk tarihine, [illegible] ulusuna yapılan bütün tecavüz[illegible] hakaretler, bir hakaret diye ya[illegible] fakat bir hakikat gibi kabullenen ve nice sonra Türkler tarafından dahi tekrar olunan bütün iftiralar hemen İran şairini coşturan ayni ruh hâletinden doğmuştur.

Bütün İslâm âlemini son ferdine kadar kılıçtan geçirmek ve taş üstünde taş bırakmamak azmile Anadoluya geçen kesis Piyer'le züğürt Gotye'nin milyonluk vahşet sürüsü, Kılıç Aslan'ın bir gazaplı hamlesi karşısında [illegible] yavrusu gibi dağılırken hemen ayni feryadı koparmışlardı:

— Barbar, vahşi Türkler bizi kesiyorlar!

Ve ondan sonra bütün bu sıfatlar ayrılmaz bir şekilde (Türk) kelimesine eklenmiş her mağlûbiyetin arkasından aynı feryat yükselmişti. Markî Bonifas dö Monferra'nın kana, sadece insan kanına susamış çapulcu sürüleri Roma medeniyetinin ikinci merkezi olan ve kendi dindaşlarile meskûn bulunan Bizans şehrini bir yangın yerine çevirirken yine aynı teraneyi tekrar ediyorlardı: — Barbar, vahşi, hain Türkler sizi mahvedeceğiz!

Bir yılanın gölgesi

Elimdeki esmer ekmek parçasında
Bir yılanın gölgesini görüyorum.
Parıl parıl yanan bakır su tasında
Bir yılanın gölgesini görüyorum.

Kımıldıyor beynimin her kıvrımında:
O, zehirli bir kılıçtır sanki kında.
Bakışlarım dolaşırken şunda bunda
Bir yılanın gölgesini görüyorum.

Zaman zaman bileğimi tutup sıkar,
Sevdiğimin saçlarında bile o var!
Yıldızlarda, avda, günde.. Aman dostlar,
Bir yılanın gölgesini görüyorum!

Hamdi Nusret ZORLUTUNA

Saint Louis'nin elli bin kişilik ordusu Dimyat ahalisini kılıçtan geçirirken çelik miğferlerden aynı hırıltı çıkıyordu:

— Vahşi, barbar Türkler sizi yokedeceğiz, mukaddes toprakları sizden temizliyeceğiz!

Fakat Mansure'de tutsak olunca nağmeyi değiştiriyorlardı: «— Vahşi, hain Türkler bizi kesiyorlar!» Ve serbest bırakılınca alay ediyorlardı: «— Cahil, kafasız Türkler bizi serbest bıraktılar!».

Sonra devre değişmiş yıllarca Garbın saldırılarına göğüs geren Türkler, tarih kanunlarının tam reaksiyonu ile Garba yayılmıya başlamışlardı. Asırlarca Avrupanın verdiği acı avanslar simdi aynı cins akça ile ödenecekti. Artık Malazgirtten başlıyarak, Bizans surlarına, Niğboluva, Belgrada, Vivana kapılarına ve Alp eteklerine kadar kazanılmış her hamlenin ve kaybolmuş her ülkenin arkasından aynı küfür yükseliyordu:

— Vahşi, barbar Türkler, cahil, kafasız Türkler!

Ve bu sıfatlar o kadar tekrar olunuyordu ki sanki bütün dünya ordularını yenmek, sonra ülkeler fethetmek, kıt'alara sahip olmak için evvelâ vahşi ve barbar sonra da cahil ve ka-

fasız olmak lâzımgeliyormuş gibi bir düşünce akla giriyordu.

Daha evvel çok eski çağlarda, her bakımdan üstün kuvvetlerle kendilerine galebe çalan, yurtlarını istilâ eden Şark ve Garp Türklerine karşı Çinliler, İranlılar, Araplar, Mağribiler ve Avrupanın ilk kavimleri de aynı feryadı koparmışlardı. Her bakımdan aczin ve korku ile karışan kinin ifadesi olan bu haykırışlar milletlerin hâtırasında yer ettikten sonra bir gün müelliflerin de diline dolandı, tarihlerde ve diğer ilmi eserlerde yer aldı. Geçen asrın ileri cemiyetlerinde görülen bir düşünüş tarzına kapılarak eserlerini daima millî duyguların tesiri altında yazan müellifler (Türk) kelimesini kullanırken, Türk tarihinden bahsederken — belki de gayri ihtivarî olarak— daima o eski kinin, o eski acının tesiri altında kaldılar.

Hattâ Deginyi. Hammer gibi uzun yıllarını Türk milletinin tarihine hasretmiş ve cidden faydalı eserler vermiş müellifler bile hic bir zaman o eski kinin tenkisinden kurtulamadılar. Fakat iş valnız bu kadarla kalmadı. Türklüğü resmen temsil eden Osmanlı devleti bir kaç asırdanberi yavaş ve azametli bir sekilde çöküyordu. Tanzimattan sonra Fransızcayı öğrenen ilk münevverler bu çöküntünün sebeplerini, seyrini ve carelerini Garp eserlerinden okuyarak arastırmıya basladılar. Zaten bu gibi bahisler ancak onların eserlerinde vardı ve verli tarihlerin hic biri ilmî metodlarla yazılmış değildi. Fakat Garp müelliflerinin buluslarını okurken vine onlara ait görüslerin tesiri altında kalmamak imkânsızdı. Gercekten bir kaç yüksek zekâlı Türkü bir yana çekersek, gecen asrın bütün aydınlarının, hem hamivetli ve vatansever aydınların Garbın o sakat görüslerini hemen hiç bir mihek tasına vurmadan kabul ettiklerini görürüz. Bu sakat görüse göre «eski Türkler irfandan, bilgiden külliven mahrum bir takım göçebe cengâverlerdi ve yalnız kılıç kuvvetile ülkeler fethetmiş cihangir olmuşlardı.» Bu sakat görüşün en hamiyetli ve münevver Türkleri bile nasıl avladığını anlamak için Maarif Vekilinin nutkunu takip edelim:

(Arkası 11 inci sahifede)

Yazan: Şevki ERSOY

SOLAK SES

Solak propagandanın desteği olan Tan gazetesi sistemli bir surette tatbik ettiği sol ideolojiyı son zamanlarda tahammül edilmez bir şekilde yaymıya başladı. Aşağıda bizzat «Tan» dan alınan parçalar bunu kesin olarak gösterecektir:

26 Haziran 943 tarihli nüshasında «En büyük tehlike» methiyesinden bir parça:

(İkinci büyük cihan harbinin içinde bulunduğumuz devresinde, memlekette birinci cihan harbinin arifesinde ve içinde olduğu gibi, bir takım fikir cereyanları meydana geldi. Bir kısım çoluk çocuk «ölmüş olan Türkçülüğü ihya edeceğiz» dâvasile ortaya çıktılar).

Ayni makaleden:

(Böyle bir faaliyet neticesinde bazı gençleri iğfale muvaffak oluyorlar).

(... İşte büyük tehlike buradadır ve bu tehlikeye karşı uyanık olmak lâzımdır).

1 Temmuzda çıkan «Türkçülük cereyanının menşeleri ve mahiyeti» makalesinden:

(Türkçülük cereyanı Türkiyede 1908 inkı'âbını müteakip Rusyanın şimalinden ve Azerbaycandan gelen bir kısım şimal Türklerinin teşebbüsiyle başlamıştır).

«Türkçülük cereyanının menşeleri ve mahiyeti makalesinin üçüncüsünde (3-7-943) su satırları okuyalım:

(Sovyetler birliği ırkçılık siyasetinden ayrılmış, içinde yaşıyan bütün ırkları da Sovyet vatandaşı kabul etmiştir). ... (Türkçülük cereyanı meşrutiyette Kafkas ve şimal Türklerini kurtarmak gibi ırkçı tez üzerinde doğmuş, Kayzer Almanyası tarafından kuvvetlendirilmiştir). ... (Bu tehlikenin karşısında susmak en büyük günah olur).

Baska nüshalara göz gezdirelim:

(Moskova konferansı muazzam muvaffakiyetle bitti) ... (Onun için Moskova konferansındaki anlaşmayı can ve gönülden alkışlamamak mümkün değildir. (31-10-943. Zekeriya Sertel).

Yabancı bir devlet hesabına, Sabiha Sertel'in, bir Alman askerini sorguva cekivor:

«Bu son nefere sorabilir miyiz?

Kendinize ait olmıyan topraklarda ne işiniz vardı?» (3-11-1943).

5 İkincitesrin tarihli Tanın Zekeriya Sertel tarafından yazılan başmakalesinden bir kaç satır:

(Sovvet gazeteleri de, son zamanlarda Türkiye tarafsızlığının şimdi yalnız Almanların lehinde işlemesinden dolayı şikâyet etmektedirler).

Baska bir makalesinden:

(... Stalinin beyanatı, hürriyet ve istiklâline hasret çeken bütün milletlere bir müjde olarak telâkki edilebilir. (8-11-1943).

Avni zat 17 İkincitesrinde «Sehrimizde 50 bin ac var!» nârasiyle meydana atıldı. Mahut makalenin su kısımlarını da okuvalım:

(... Ölüm ile hayat arasında sürünen daha on binlerce vatandasımız vardır. Onun içindir ki sokağa çıktığımız zaman rengi soluk, zavıf gıdasızlıktan kanburu çıkmış, neş'esiz, üstbas eskimis insanların ekseriyeti teşkil ettiğini görüyoruz).

Avni gazete meshur Fransız komünist Romain Rolland'a «**bütün ömrünü büyük bir insanlık ideali uğrunda...**» harcadığı için üç sütun tehsis ediyor.

18 İkincitesrinde vine hav Zekeriya Sertel «**Partide cereyan eden müzakereler ve verilen izahat da milletten gizli tutuldu**» diye hükûmetten sikâyet ediyor.

Daha cok, pek cok misal gösterilebilir. Fakat lüzum görmüyorum. Yıllardır devam eden bu propaganda artık herkesce malûmdur. Bugün için bunun ehemmiveti cok büyük olmıyabilir. Fakat sinsi sinsi cok geniş tesirler yapmıyor mu? Bir gün, en buhranlı bir anda karşımıza birdenbire en korkunç şekilde çakamaz mı?...

Şevki Ersoy

Trene Yalvarış

— İstasyonda —

Çağırdın, yine geldim.. Yine boş, yine yalnız..
Yine bir sevgilisiz, yine bir hâtırasız..
Yine kimbilir kaç yıl, götüreceğin yerde
Gönül, bir dönüş umup katlanacak her derde..

***

Yine unutacaklar beni bıraktıklarım;
Gülüp ağlaştıklarım, bakışıp baktıklarım..
Yine geceler bir yıl, günler bir yıl sürecek.
Kimi ansam ruhumu maziye götürecek..

***

İndirin perdeleri.. Ve sen de.. Yavaş, yavaş
Gençliğimi gömdüğüm bu beldeden uzaklaş..
Görmesinler gurbetten ne kadar yıldığımı,
Bilmeyim, anlamayım nasıl ayrıldığımı...

***

Ardımdan madem ki ne mendil sallıyan bir yâr,
Ne yolumu bekleyip hoş geldin diyecek var;
İndirme, yolculuğum son olsun, bu sefer, son:
Sürü ordan oraya ömrümü vagon, vagon...

Nazif BEN

HABERLER

§ Mithat Cemal Kuntay (Atatürk ve Abdülhak Hâmit) isimli eser hazırlamaktadır. Kıymetli şairimiz bu eserinde, Abdülhak Atatürkle ilk tanışmasından başlıyarak son gününe kadar olan sebetlerine dair vesikaları toplamaktadır.

§ (Bugün) isimli büyük kıtada resimli bir haftalık mecmuanın neşri hazırlıklar yapıldığını öğrendik. Yeni refikimizin muvaffak olmasını rız.

§ Bay Turan Aziz Beler tarafından yazılan (Türedi ailesi) isimli roman hine bay doktor Mahmut Atâ tarafından bir dâva ikame edilmiştir. romanda bir takım aileler aleyhinde imalar ve tarizler bulunduğu id- edilmiş ve bay Celâleddin Ezine tarafından yazılan bir yazıda Müddeiu- bu eser hakkında takibat yapması istenmişti. Buna karşı, Müd- verdiği cevapta, eser hakkında yapılan tetkikat neticesin- doğrudan doğruya Müddeiumumilik tarafından takibat yapılmıya ma- görülmediği, ancak şahsî dâva ikame edilebileceği bidirilmiştir.

§ Şair Asaf Halet Çelebi tarafından (Kızıl propaganda) risalesi sahibi Oğuz Türkkan aleyhine ikame edilen dâva, bay Oğuz Türkkanın be- ile neticelenmiştir. Dâvaya sebep bay Oğuz Türkkan tarafından Şair Halet Çelebiye neslen çingenelik isnat edilmesiydi. Mahkeme, böyle isnat ve iddiayı hakaret addetmemiştir.

§ İkide bir ahlâk buhranından bahseden ve buna çabuk bir çare bu- asını istiyen bir şairin mensup olduğu klüpteki oyun borcunu ödeme- için idare heyeti kararile afişe edildiğini hayret ve teessüfle öğren-

§ Şair Edip Avel, bir müddettenberi rahatsızdır. Değerli şairimize ve afiyet dileriz.

Yeni eserler:

Yayladan Sesler

Sıvas Orta okulu Türkçe öğretmeni «Vehbi Cem Aşkun» un şiir haline getirilmiş vatanî duygularını topladığı ilk eseri.. Sıvasta basılmış. 94 sayfa. Fiyatı 100 kuruş.

Her fasıl, ismini aldığı şiirle başlamak üzere kitap 6 bölüme ayrılmış: 1 — Yaylâdan sesler. 2 — Vatan türküsü. 3 — Yurt bayramı. 4 — Ulusal ağıtlar. 5 — Halkevleri ve nihayet. 6 — Yanan dünyaya şiirler ve yaylâ çobanı.

Vehbi Cem Aşkun, kitabına yazmış olduğu önsözde, «Bence şiir, bir şairin kendisidir» diyerek, şiirin, ancak samimî duyguların bir ifadesi olacağını söyledikten sonra şunları ilâve ediyor:

« Bir çok gençler şiiri yalnız mahdut konularda arar. Hele vatanî konular üzerinde durmayı kuru nazımcılık sayarlar.. Halbuki bir şair yalnız, ne aşk tâbir edilen kadın, kız sevgisinden, ne de sosyal olacağım diye bir takım yabancı ideolojilerden ilhama çalışır. O duyduğunu ve gördüğünü kendi görüş ve seziş nispetinde ifade eder. Eğer, duyuş asîlse muhakkak ki güzel bir eser doğar.

Ne kadar dotru. İçinde 43 seçme şiiri toplıyan, bu 94 sayfalık eserde, kuvvetli bir nazim tekniği, ve duygularını, hiç güçlük çekmeden okuyuruya duyurabilmek kudreti, ilk bakışta seziliyor. Kitabın ilk şiirini buna bir misal olmak üzere alıyorum:

— Yaylâdan sesler —

Yaylânın ufkundan eksilmez duman,
Dağların üstünde kartaldır insan,
Yaylâda mertlik var, yaylâda inan,
Akar güldür, güldür suyu yaylânın

***

Yassılır yaylâda dağlar düz olur,
Bir yanda baharken, bir yan güz olur,
Yaylânın suları yazın buz olur
Zora boyun eğmez huyu yaylânın.

***

Koç yiğit yatağı, er meydanıdır
Katıksız Türk olmak yaylâ şanıdır
Yaylâ Türk soyunun Mısnul kanıdır,
Sağlamdır havası, suyu yaylânın.

Vehbi Cem Aşkun

«Yaylâdan sesleri» le içimizi serinleten şairi tebrik ederiz.

Z. A.

Yazan: Adnan GİZ

TÜRK TARİHİ HAKKINDA Sakat Görüşler ve Maarif Vekilinin Nutku

(Başı 8 inci sahifede)

«Arka arkaya bir kaç nesle geniş mânasında tarih hocalığı etmiş ve kültür hayatımızda temiz bir ad bırakmış olmasına rağmen Türk milletini anlayışta hakikatten ne derece uzak olduğu şimdi tekrar edeceğim sözlerinden anlaşılacak olan Abdurrahman Şeref merhum, şunları söylemekten çekinmiyor:

«Avrupayı garka'ı hun eden Hunlar ve ilâyevmina muhafazai milliyet eden Macarlar ve Bulgarlar kabail-i Turaniyeden idi. Fakat Türkler faaliyet-i maddiyeleri raddesinde faaliyet-i zihniye gösterememiş idiler. Çünkü ihtiraatı fikriye ve terakkiyatı medeniveleri hakkında tarihte hiç bir eser yoktur. Garban medeniveti islâmive va Sarkan Çin medeniyetinin pek kolav mahkûmu olmaları da bundan nâsidir.»

Cin tarihlerinde ve Asyanın hemen her yerinde görülen izler Zübdetülkısas müellifinden daha canlı olarak hâlâ mevcut iken, İslâm medeniyeti dediğimiz bütünün belkemiğini, bilimde, fikirde ve sanatta Türkler teşkil etmişken, bütün bunların delilleri ise kolayca ortaya konulabilir halde iken, Türkleri sadece döğüşken bir ırk olarak göstermekteki hata, Abdurrahman Şeref merhuma has değildir.»

Gerçekten bu aldanış o mübarek adama has değildi. Daha onun gibi bir çok Türkler esas kaynakları araştırmadan yalnız yabancılar tarafından hazırlanmış eserlerin telkini ile bu çok hatalı yola saplanmışlardı. Hattâ bugün bile içimizde, böyle yanlış kanaatlere sahip bulunan ve hattâ bu modası geçmiş yanlış kanaatleri yeni bir buluş gibi yüzümüze savuran münevverlerimiz yok değildir. Cumhuriyetin yirminci yıldönümünde şair Necip Fazıl Kısakürek şunları yazıyordu:

«Tarihin masal devirlerine ait sırma saçlı hayallerin bön ve ham telkinlerine değer vermeksizin kaydedelim ki biz Osmanlı imparatorluğundan evvel dünyanın yaratılışından evvelki feza gibi belki başsız ve sonsuz fakat kalıpsız ve ifadesiz, hususivle henüz ruhunu kubbeleştirmemiş mücerret bir hareket kaynaşmasından, helezonvarî bir akıştan başka bir şey değildik. Ve belli başlı bir mekâna mıhlı olarak belli başlı zamanımızı Osmanlı imparatorluğu ile beraber yaşamıya başlıyoruz. (!)» (Kendi mizanımız - Büyük Doğu: Sayı 7).

İşte orijinal bir düşünce tarzı ki evvelâ Atatürk'ün yüksek irşadile tedvin olunarak bugün Türkive Cumhuriyetinde ilk mektepten, üniversiteye kadar bütün irfan kürsülerinde okutulan muazzam Türk tarihini, Hunları, Tukyoları, Gök - Türk imparatorluğunu, Karahanlıları, Gaznelileri, Selçukîleri, Eyüboğullarını, Kölemenleri, Altınordu devletini, Timur devletini, Hint imparatorluğunu, kan, can, dil ve iman bakımından Türk olan bütün bu Türk devletlerini muazzam medeniyet eserlerile beraber bir Kaos, bir kırışıklık ve harc-ü-merc âlemi sayıyor ve kalıplaşmış tarihimizi yalnız Osmanlı tarihinin hudutlarına sıkıştırıyor. Türklük namına ne kanaatkâr bir tevazu! ve Osmanlılık uğruna ne bol keseden bir feragat!..

Hayır! Bu görüş baştan sonuna kadar yanlıştır ve kaynağı Orta Asya olan Türk tarihi hiç bir zaman parçalanmaz bir bütündür. Osmanlılık Türk âleminin Garba doğru bir uzamasından ibarettir. Osmanlılık, muazzam Türk tarihinin bir cildidir ve öyle gelişigüzel bir kalem darbesile bu bir cildin, öteki ciltlerden daha parlak, daha üstün, daha ileri olduğu iddia edilemez. O Osmanlı tarihi ki, altı asrından hiç olmazsa üç asrı bir genel çöküntünün tarihidir.

Necip Fazıl Kısakürek, daha sonra bu orijinal düşüncelerini şu şekilde çözüyor:

«Henüz bütün kıymet ölçülerinden uzak, fakat sadece terkip yapmıya memur bir müşahedeci gözüyle mahyalaştıralım ki bellibaşlı bir madde ve ruh zeminine perçinli olarak insan, cemiyet, millet ve devlet halinde müesseseleşmemiz islâmiyetten sonradır. İslâmiyetten sonra yani Doğunun kendi çerçevesinde, bütün iman dallarını nefsinde düğümleyici bu ümanizma köküne bağlanışımızdan sonra...»

«Ve sağa, sola serpili ufak devletçikler (bu ufak devletçiklerin kimi Tunustan Kafkasyaya, kimi Suriyeden Semerkand'a kadar uzanır!) çağını geçirip Osmanlı imparatorluğu kadrosunda en dolgun vahdetimize ulaşır ulaşmaz, islâmiyetle millî bünyemiz arasındaki mayalaşmanın en olgun âhengine varmış olduk» (Kendi mizanımız - Büyük Doğu: 8)

Hayır! Bu düşüncede de büyük bir tarih hatası var. «İslâmiyetle millî bünyemiz arasındaki mayalaşmanın en olgun âhengine varmamız» Osmanlı imparatorluğundan çok evvel, Gazneli Mahmut, Tuğrul bey, Alpaslan, Kılıç Aslan, Salâhaddini Eyyübi, Nureddin Zengi, Baybars gibi hükümdarların devrinde olmuştur. Osmanlılığın daha ikinci asrında İslâm dini, haris, sahtekâr, menfaatperest ve riyakâr din adamlarının tesirile hakikî varlığını kaybetmiye başlamıştı. Bu devletin daha ilk asrında Bayezit bey, irtikâplarından dolayı bütün kadıları yakmıya karar vermişti.

Ve sonra bize hiç de yabancı gelmiyen, bir çok ecnebi tarihlerde tesadüf olunan şu görüşe ne buyurursunuz:

«İslâmiyetle millî bünyemiz arasındaki mayalaşmanın en olgun âhengine vardığı Osmanlı imparatorluğu

(Lûtfen sahifeyi çeviriniz)

Fatihlik devresinde bizim bütün duygu ve düşünce plânımızı kuran İslâmiyet kadrosuna kendimizden katabildiğimiz en büyük vahit, İslâmlıktan evvelki seciyemize de eş olarak maddî hamle, iş ve hareketten ibarettir.» (Kendi mizanımız - Büyük Doğu: Sayı 8).

Maddî hamle, iş ve hareket!

Bu düşünceye Maarif Vekilinin nutkundan bir cümleyi tekrar etmekle cevap verelim:

«İslâm medeniyeti dediğimiz bütün belkemiğini bilimde, fikirde ve sanatta Türkler teşkil etmişken, bütün bunların delilleri ise kolayca ortaya konulabilir halde iken Türkleri sadece döğüşken bir ırk olarak göstermekteki hata Abdurrahman Şeref merhuma has değildir.»

***

— Türkler iş ve hareket sahasında muvaffak oldular ve ancak kılıç kudretile galip geldiler!

Hayır! Bu mağlûp düşmanlarımız tarafından uydurulmuş âdi ve artık modası geçmiş bir iftiradır. Türkler, Ortaçağdan Rönesansa kadar bilgi, ahlâk, harb sanatı bakımından bir çok Garp ve Şark milletlerinden üstündüler ve ancak bu üstünlük sayesinde muvaffak oldular. Bu büyük hakikati ilk defa Atatürk kavramış ve o sakat tarih görüşüne isyan etmişti. Maarif Vekili söylevinde Atatürkün isyanını şu şekilde belirtiyor:

«İşte genç subaylık yaşından başkumandanlığına kadar Türk denilen ve medeniyetsizlikle itham edilen bu varlığın özü ile arasız temasta bulunan Atatürk, savaş meydanlarında ve her türlü işin başında yüksek kabiliyetini gördüğü bu insanlar hakkında, kendi görüşlerile biraz evvel nümunesini verdiğim söyleyişler arasındaki tezadı dimağında karıştıramadı. Gözü ile gördüğü hakikati, ilim denilen otoritenin ters söylemesini asla kabul etmedi. Okullarda okunan tarih kitaplarile Gaplı müelliflerin eserlerini bizzat incelemiye başlaması bu konuda dimağında burkulan soru işaretini çözmek içindi. Denilebilir ki tarih tezi Atatürkün zekâsında doğrudan doğruya tanıdığı Türk milletinin özünden doğmuştur.»

Daha sonra Hasan-Âli Yücel, bizim için tutulması lâzımgelen yolu, Türk tarih tezini şöyle izah etmiştir:

«Orta Asyayı kaynak ve bugünkü Türkiyeyi öz yurt alan tarih tezi, Cumhuriyet nesillerine, ilk ağızda yanlışları silen bir hakikat ışığı getirdi. Türkler döğüşkendir, fakat yaşamak için döğüşürler ve bunu yapabilmek için de medenî vasıtaları ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde yaratır ve bunları kullanmıya muktedir olurlar. Kitaplara müracaat etmeden, kitaplara da esas olan hayata bakacak olursak bu dâvanın doğruluğuna en büyük delil Cumhuriyetin on beş gün önce tamamladığımız yirmi yılındaki medeniyet eserleridir. Kaldı ki bilimin objektifliği arkasına saklanarak en geniş şekilde özel duygulara kapılan bir kısım bilginlerin yanlış geleneğine tutulmamış Garplı fikir adamları içerisinde dâvamızdan önce ve sonra bize kuvvet verecek ve doğru yolda olduğumuzu bize gösterecek delilleri ortaya koyanlar da vardır.»

***

İrfan hayatımızın en salâhiyetli şahsiyeti tarafından söylenen bu sözler yalnız tarih bilgisi ile resmen ilgili olan mütehassıslara değil fakat büyük, küçük bütün tarih severlere de tutulması lâzımgelen yolu bir kere daha gösteriyor. Ve biz zaten bu yolda yürüdüğümüzü ve büyüklerimizin direktiflerine uygun bir şekilde düşündüğümüzü müşahede etmekle bir sevinç duyuyoruz. Türk tarihi için bugüne kadar yapılanlar, yapılması lâzımgelen hizmetin yüzde biri dahi değildir. Türk tarihinin asırlardanberi ihmal olunmuş yapısını ilim metodlarile yeni baştan kurmak için, ancak mevki ve kudret sahipleri tarafından desteklenen çok büyük gayretler sarfetmiye mecburuz.

Hasan Adnan GİZ

Temaşa Hayatı

Hava-Cıva

Ses sineması sahibi bay Sami Koray, güzide eşi Mebrure Korayın da yardımile bir operet temsil heyeti kurmakla meşguldü. Bir eser hazırlandı. Ekrem Reşidin Hava-Cıva opereti. Muzikası Cemal Reşit tarafından yapılan bu operetin edebiyat ve matbuat davetlilerine verilen ilk temsilini gördük.

Bu ilk eser, bu teşebbüsün muvaffak olacağına şüphe getirmiyen bir adımdır. Hava-Cıva opereti Ekrem Reşidin yazıp Cemal Reşidin bestelediği çok beğenilmiş operetlerin arasındadır. Hoş, eğlendirici, neşeli, hareketli ve pek güzel muzika parçalarını ihtiva ediyor. Hava-Cıva mükemmel denecek kadar güzel temsil edildi. Vakıa sahnede Hazımın, Vasfi Rızanın tesirlerini görüyoruz. Fakat bu iki artistin tesirinden büsbütün kurtulmak gençler için başlangıçta imkânsız sayılabilir.

Bale heyetinin bütün çalışmalarına rağmen bu işe elverişsizlik seziliyordu. Fakat ne çare! Şimdilik bulunabilen budur. Genç, güzel, az çok tahsilli, istidatlı, dansetmiye elverişli kızların hayatlarını zahmetli çalışmalarla mütevazıane kazanmıya razı olmaları bir fazilettir.

Hava-Cıva için epey masraf edilmiş. Ama biz, Şehir operetini ve sinemalarda milyonlar sarfedilen muhteşem operetleri gördük. Onlardan sonra bu bir mukayese hissi veriyor. Fena boyanmış fakir dekorları beğenmiyoruz. Dönen sahneler istiyoruz. Şehir tiyatrosu opereti de bu uğurda büyük para sarfediyordu. Neticede tek boş yer kalmıyan temsiller masrafı korumadı. Bunun için bu temsiller kaldırıldı. Ses operetinden bu kadarını bekliyemezsek de, bu sahnelerin daha basit, daha az masraflı, fakat daha zevkle yapılmasını istiyebiliriz. Kostümlerin epey güzel olanları vardı. Yalnız Primadonnanın daha bol bir tuvalet giymesi tavsiye edilmiye değer. Plâstik güzelliği meydana koyan dar elbiseler herkes için uygun değildir. Bayan Semiha Cemal Berksoyun mükemmel bir artist olduğuna şüphe yok. Zaten, o olmasa operet olmazdı.

Ses Operetinin çok yeni ve çok Avrupaî bir tarafı da, bunu tesis etmek istiyen zatın oldukça büyük bir parayı bu iş için ortaya koyması ve tehlikeye atmasıdır. Muvaffak olmuş bu teşebbüs himayeye lâyıktır ve himaye edilmelidir. Bizi alkolle zehirliyen iptidaî çalgılı kahvelerin yanında musikile, sanatle besliyen böyle bir teşebbüsün bu himayeyi beklemiye hakkı vardır.

**

HİKÂYE

KEDİLER

Yazan: Erdoğan METO

• • •

Muhtar efendi mütekait bir memurdu. Memuriyeti sırasında vazifeşinaslığı, üstlerine uysallığiyle tanınıp, 20 küsur senedenberidir hizmet gördüğü dairede âdeta küçük bir şöhret, gençlere bir misal sayılırdı. Çıplak başı, derinden bakan kurnaz gözlerile, sanki, bir köşede tüten paslı soba, veyahut, eski dosyaları saklıyan tozlu dolap gibi, o da beylik eşyadan olmuştu: Seneler geçtikçe yerini daha benimsemiş, kütleleri sarsan heyecanlardan âzâde, kendi mahdut âleminde, biraz edebiyat, bir çok dedikoduvla ömrünü değilse bile, en güzel senelerini geçirmişti.

Bazan, kahve ocağında, hayatının bu heyecansızlığını sanki bir ayıpmış gibi ona hayretle hatırlatan daire arkadaşlarına, muhtar efendi, anlaşılmamaktan emin, Şeyh Galibin şu mısralariyle cevap verirdi:

«Bir şulesi var ki şem'i canım,
Fanusuna sığmaz âsumanım»

ve bu beyti söylerken elinin geniş ve mânalı hareketi, kahve ocağının basık tavanını aşar, bulutlara, fezaya kadar yükselirdi..

Fakat nedense böyle durgun ve itirazsız ruhlarla uğraşmayı bilhassa seven şeytan, nihayet bir gün muhtar efendinin muntazam hayatına da bir köşeden sokuldu: Ona kış gecelerinin soğuk karanlığını, yaz gecelerindeki yalnızlığın melâlini hissettirmiş, bekâr hayatının biçareliklerini duyurmuş, hülâsa bir zevce aramıya mecbur etmişti.. Tabiî, mahallenin ileri gelen hatunları hemen seferber olmuşlar, Muhtar efendi gibi, içkisi, kumarı, çapkınlığı olmıyan, üstelik te elinde müemmen gelirli memuriyeti bulunan bir kimseye lâyık kadını araştırmıya başlamışlardı..

Epey uğraşıldıktan sonra, nihayet Muhtar efendinin aradığı evsafta bir zevce bulunmuştu: Şöyle eteği belinde, etine dolgun, bembeyaz bir dul.. Doğrusu müstakbel barısının dul olması, Muhtar efendinin biraz midesini bulandırmışsa da, gözlerinin önünde def'aten Şehnaz hanımın meziyetleri geçirilmiş, miralay olan eski kocasından zavallı tazenin neler çektiği nelere katlandığı bütün tafsilâtiyle anlatılmış, baklava, vezir parmağı gibi tatlılı hamur işlerindeki ihtisası hatırlatılmış, ve nihayet Muhtar efendi kafese girmişti..

Zira, daha ilk günden hâkimiyetini bir kaç seçkin sözle gösteren Şehnaz hanım, gitgide vaziyetini kuvvetlendirmiş, ve evin yegâne sahibi olmuştu..

İşte ömrünü böyle karısiyle dairesi arasında geçiren Muhtar efendi, içinde biriken sevgi kabiliyetlerini artık eşyalar ve hayvanlar üzerine dökmiye mecbur olmuştu. Senelerdenberidir dairede oturduğu iskemlesine bir yâr göziyle bakmıya, «Sülün», «Fidan» diye isimlendirdiği kalemlerini başkalarından kıskanmıya bile başlamıştı. Günlük hayatının boşluğu içinde böylece en ehemmiyetsiz vakalara gösterdiği alâka, en küçük şeylere verdiği sevgi, ihtiyarladıkça, herkes tarafından hürmet edilmesi lâzımgelen bir merak haline giriyordu.

Ve işte nihayet tekaüt edilince, zamanını geçirdiği köşe minderinde, ve zevcesinin alaylı bakışları altında sevgisini hayvanlara çevirmiş, sevimli bir kedi peydahlamıştı: Toraman.. Toraman da sanki efendisinin kendisine olan bu düşkünlüğünü tabiî buluyormuş gibi, evde hep baş köşelere kurulur, pisletmedik yer bırakmaz, ve Şehnaz hanımın bütün nefretini celbederdi. Zaten kendinden emin halleriyle bu imtiyazlı vaziyetini her zaman hissettirir, hattâ evin hâkimiyetini Muhtar efendinin zevcesinin elinden alacakmış gibi görünürdü..

Fakat Toraman dişiydi: Martla beraber esmiye başlıyan bahar rüzgârlarında, kimbilir, belki o Muhtar efendiyi baştan çıkaran şeytanın sesini duydu, ve damlardan inmez oldu. Netice itibariyle de, bir müddet sonra, Şehnaz hanım artık bir değil, tam altı tane küçük Toramanla uğraşmıya mecbur kaldı..

Kedi yavrularını bilirsiniz: Sevimli oldukları kadar pis ve yaramazdırlar. Toramanın yavruları da kedilerin bu şöhretlerini yalancı çıkarmadılar.. Tâ sabahlara, Şehnaz hanımı hafakanlar basıncaya kadar miyavladılar; zavallı kadıncağızın o pırıl pırıl tencerelerinin içine girip yan geldiler; velhasıl onu kızdırmak için ne lâzımsa hepsini yaptılar.. Şehnaz hanım da bir gün dayanamayıp onları kasaba boğdurttu..

İşte o zaman Muhtar efendide tuhaf bir değişiklik oldu:

Artık eskisi gibi neşeli kahkahalar atmak şöyle dursun, ağzını bıçak açmıyor, karısiyle ancak yemekten yemeğe, o da, bir kaç eklime olmak üzere konuşuyordu.. Sanki küçük kedilerin gölgesi her an, her yerde kendisini takip ediyor, yalnız Toramanın çakmaklı gözlerinde derdine bir ortak bulabiliyordu. Küçük, sevimli kediciklerini kasabın o kıllı, kocaman elleri arasında tasavvur ediyor, yumuşacık tüylerini sokaklarda, çöp arabalarında sürünürken görüyordu..

Bazı geceler kan ter içinde uya-

(Lûtfen sahifeyi çeviriniz.)

Muhtar efendi, karanlıklarda atle, karısının hafif horultuları, sında, kedilerin seslerini dinliyor. 30 senedir heyecansız duran unun bütün kuvvetleri, o vicdan ibına benziyen hislerini takviyeye miş, ve yanında, her şeyden biha uyuyan karısına karşı bir nefret, kin duymıya başlamıştı.. Ona öyle yordu ki, kediler, öbür dünyadan kamlarını almasını kendisine emorlar, Toraman sessiz huzuriyle şeyler söylemek istiyor..

an da eline bir kitap alıyor, deli bakışlarla eskiden o kadar divan şiirinde kediye müteal şeyler arıyor, arıyordu..

Kasap dükkânına et almıya gitzaman, yerdeki kan lekelerini sanıp, şu karan Şehnaz hanımın gü ba talimat verdiğini gibi oluyordu..

Toramanın yavruları arasında olan bir tanesi vardı: Kerinin sağlığında, her sabah efendi, üstünde entarisi, basce takkesi, yatağından fırlar, dediği) o minnacık şeye sügetirirdi.. Ve onun daha henüz pembe gözlerinde, sanki sonbir minnet, Sırat köprüsünü bile ek kadar büyük bir sevap serbulurdu..

Fakat şimdi, Muhtar efendi dükarısının bu hareketi gözün yor, sanki ölen zavallı Pamun masum ruhunun cezasını âhirette kendisi çekecekmiş gibi geli

Muhtar efendi artık bir şey için amıya başlamıştı: Kedilerin mi Küçüklüğünde dinlediği mallardaki bir dudağı yerde, bir dudagölde arap bile bazan rüyasına gi ve Şehnaz hanımı muhakkak durmesi lâzımgeldiğini ona bir emri i gibi bildiriyordu..

Ve nihayet bir gece, Muhtar edi, karısı Şehnaz hanımı boğarak ldürdü..

***

Belki şimdi, böyle Muhtar efengibi, halim, selim, heyecansız, sevz bir kimsenin insan öldüreceğine ınazsınız.. Hakkınız var.. Bana hikâye anlatıldığı zaman ben de iamıştım..

Yazan: Mustafa Hakkı AKANSEL

Türklerde Bilgi

(Baştarafı 4 üncü sahifede)

manlı Türklerinde ilim) ismindeki kitabı, Osmanlı, ve umumiyetle bütün Türklerin (Ortaçağ) devrine aittir. Bu, Garbın, eski Roma imparatorluğunun yıkılışından On altıncı Milâdî yüz yıla kadar geçmiş olan (Uyku devri) nin aynıdır. Şu farkla ki, Garplılar, on altıncı yüz yılda uyanıp ilerlemiye başlarken, biz aksine, Leon Cahunun dediği gibi, on altıncı yüz yılda derin bir uykuya yattık, ve ancak yirminci yüz yılda gözümüzü açabildik. (Tanzimat) hareketi bile, samimî ve ciddî bir uyanış değildir. Yalnız askerlikçe altta kalmanın uğranılan mağlûbiyetlerin kamçısile, gidilecek yolu berrak bir şekilde görmeden, yapılan bir terakki yeltenmesidir. Onaltıncı yüz yılda, biz derin bir uykuya dalarken, Garplılar, aksine, derin bir uykudan uyandılar. Bunun sebeplerini, bu yazının baş taraflarında anlatmıya çalıştık.

Demek ki, bu keyfiyet, Türk ırkının yaratılışında, mayasında bulunan bir eksiklikten, bir kusurdan ileri gelmemiştir. Bu, dışardan gelme, geçici, ârizî, dünyayı sakat bir anlayış şekli neticesidir. Türk ırkının zekâsı, büyük büyük devletler kurmak ve onları idare edebilmek suretile, teşkilât kudreti ve kabiliyeti de, Orta Asyada, Hindistanda, ve Osmanlı devleti topraklarında meydana getirdiği medeniyetlerle kendini ispat etmiştir. Fernand Grenard, 1930 da Pariste basılan (Baber) isimli eserinde (s. 114-115), Türklerin büyük devletleri idare kabiliyetinden, aklı selim sahibi olduklarından bahseder. Eski Yunan müverrih-filozofu Plütarkın şöyle bir fikri varmış: (Herşeyde en ileri olan millet zamanına hâkim olur). İhering de: (Eski Romalıların hiç bir meziyeti yoktu. Onlar, yalnız cebir ve şiddetle dünyayı zaptettiler) deyince, ona şöyle itiraz olunmuş: (Menfi bir vasıf üzerine büyük bir devlet kurulamaz. Romalıların her halde müspet bir meziyetleri olmalı ki bu kadar büyük bir devlet kurabildiler). Onun gibi, **her halde, Türk ırkının da müspet bir takım hassaları olmalı ki tarihte bu kadar büyük işler yapabildi.** Vaktile, Cermenlere, barbarlar deniliyordu. Bugün ise, onlar, medeniyetin, kültürün, felsefenin en ön safındadırlar. Tâ eskiden, İngilterede yaşıyan Anglo-Saksonlar için de aynı şey söylenmişti: (Avrupa kıt'asının eski kronikörleri (tarihçileri), istikbali görememişler, ve İngiliz adalarında yaşıyan Saksonyalılar için: (Cahil barbarlar, mizaç ve yaratılış itibarile tenbel insanlar, kültürü kabul etmiye, yani medenîleşmiye istidadı olmıyan insanlar, tekâmülde geç kalmış adamlar) diye tarif etmişlerdi. Bugün ise, bu kanaatin tamamile zıddı olan başka bir fikir vardır: Anglo-Saksona hayranlık)

(A. Fouillée, (Esquisse psychologique des peuples européennes) - Avrupa milletlerinin ruhiyatına ait bir taslak, 1928, eskizinci basılış, sayfa: 189).

Görüyorsunuz ya, İngilizler için bile vaktile neler söylenmemiş.

Eğer biz Türkler, yudsever, sert seciyeli, yüksek ahlâklı, bilgili, tecrübeli bir (seçkinler sınıfı-mümtaz tabaka) vücuda getirebilir ve gidilecek yolu berrak bir tarzda kavrayıp bu yolda sarsılmaz bir azim ve irade ile yürüyebilirsek, istikbale emniyet ye itimatla bakabiliriz. Çünkü, bizim mazimiz, bizim istikbalimizin büyüklüğünün en sadık kefilidir.

Dr. Mustafa Hakkı AKANSEL

NOT:

Gelecek sayıdan itibaren, «Bilgi» konusu ile ilgili olarak, meşhur Fransız fikir adamı «Paul Valery» nin, 1942 de çıkan, «Bilginin şimdiki durumu hakkında, olağanüstü mühim ve kıymetli bir yazısını yayınlamıya başlıyacağız.

ÇOCUK adam

efrika No. 19

Yazan : Orhan Seyfi Orhon

BİR TEHLİKE

aişetimizi temin eden ne bateKaüt maaşı, ne de benim âusinden aldığım para, Bunu, ikinci şubedeki yazıcılığıma yuz. Omer bey, beni şubenin cetveline soktu. Her ay başı, yatına 12, 13 kalem erzak alıyoağ, pirinç, bulgur, fasulye, no., hattâ çay, şeker bile var. ni satıp öbür eksiklerimize har-

Bu sayede de, ilk defa hayaelli lira kadar bir para biriktir-Ağabeyim Karamürsele müddemi oldu. Harbin sonunu beklea başka kaygımız yok.

Rusyanın yıkılışı sulh ümitlerini mıştı. Fakat sonra Verdon mueri bu ümitleri silip süpürdü. arda fena haberler dolaşıyor. zıer ilerliyormuş.. Halebe kadar etmişiz... Yakup Cemilin urşuna esinden çıkan dedikoduların hâ gelmedi. Gûya, Merkezi Umuiki fırka varmış. Harp istiyensulh istiyenler. Bu yüzden Enver ile Talât paşanın arası açıkmış. â bir seferinde, birbirlerine taca bile çekmişler. Şehremini İsCanbulatla Levazım reisi Topal il Hakkı paşanın anlaşamamazarını bunun bir neticesi gibi söyorlardı. Bilmem ne meselesi yüden askerî inzibat memurlarile sler az kalsın çarpışıyorlarmış.

Benim bildiğim Levazım reisi-Harbiye Nezaretindeki mutlak 'atörlüğiydi. Onu, bir kaç defa daine çıkarken uzaktan gözetledim. acak şey. Hiç te diktatöre benzibir tarafı yok. Mektep çocukları yaptığı acemi portreler gibi mâ, basit bir yüz. Hitit heykellerini ıız, hiriyor. Bir ayağı tahtadan olduğu merdivenleri basamak basamak yordu. Her basamakta arkasınkuyruk olan adamlardan birile nuşuyor. Fakat bir kaç kelime. Eylerini alan yerlere kadar eğilerek kiliyor. Bir ikincisi geliyor. Bunların arasında göz aşinalarım var: Ehemmiyetli kimseler olduğunu cakalı tavırlarından tanıdıklarım. Meğer ne terbiyeli adamlarmış! Ellerini kavuşturup sıra beklemesini biliyorlar. Sabırsızlansalar, darılsalar, kızsalar, reddedildikleri zaman bir küçük kedi yavrusu kadar bir şikâyet sesi çıkarsalar ya.. Hayır! Suratlarındaki itaat çizgisi değişmiyor. Topal İsmail Hakkı paşanın işaret parmağı, kafalarını buğday başakları gibi biçiyor. Bu parmağın bir hareketinden «olmaz!» denildiğini anlıyorum. Başları göğüslerine düşük tazimle çekiliyorlar. Bu konuşmalar, paşanın merdivenleri ritmik çıkışını bile bozmuyor.

Kendi kendime:

— Ben, bu hayatın ne kadar uzak bir köşesindeyim! diye düşünüyorum, asıl hayata girmek için ne manialardan atlanmak lâzım!

Enver paşa, her zaman Nezarette bulunmuyordu. Sık sık cepheleri geziyordu. Resmî tebliğlerin doğru haberlerini gizlediği cepheleri.

Bazan Nezarette bir ürperme hissediyorduk. Bir fısıldaşma, bir telâş. Anlıyorduk ki Enver paşa gelmiş. Hiç sebepsiz korkuyorduk. Boş oturanlar hemen çalışacak bir iş buluyordu. Ömer bey, talihsizliğini anlatmadan vazgeçiyordu. Ben, paraları daha dikkatle sayıyordum. Karşımızdaki muamelât masasının birinci sınıf kâtibi bile yavaş konuşuyordu. Herkes, öbürünün kulağına haber veriyordu:

— Enver paşa gelmiş!

Sanki bunu bilmemek olmazdı, bilinmemesi çok tehlikeli bir şeydi.

Bir sefer, hakikaten bu yüzden bir tehlike geçirdim:

Enver paşanın geldiğinden haberim yok. Nezaretten çıkıyorum. O kadar dalgınım ki dairedeki sessizliğin farkında değilim. Nasılsa beni büyük kapıdan çıkaracak koridora saptım. Bu kapıdan girip çıkmak erkâna mahsustur. Fakat bazan biz de vaziyeti müsait bulursak yan taraftan çıkacağımıza kestirme olsun diye bu kapıdan kaçamak yaparız. Ama, o gün buna hiç dikkat etmedim. Sersem sepet büyük kapının methaline giriverdim.

Allahım, Enver paşa gelmiş! Hem de merdivenin ilk sahanlığında! Kalpağındaki kırmızı çuhayı görüyordum. Kısa bıyıklarını görüyordum. O mektepli çocuk yüzünü görüyordum.

Kaçamadım, arkamdaki loşluğa dayandım.

Etrafında derece derece, kumandanlar, paşalar, şube müdürleri, yaverle, bellerinde mavzer tabancalarile inzibat zabitleri, muhafizlar... Gözleri bir saniye yüzümden geçti. Birdenbire bütün başlar merakla bana çevrildiler. Göremiyenlerin bakışları karanlıkta denizaltı arıyan projektörler gibi beni arayıp buldu.

Fakat, çok şükür, onlara o derece âciz, zavallı, hantal bir yazıcı neferi halinde görünmüş olacağım ki hepsi birden üzerime hücum etmediler. Yalnız içlerinden bir inzibat zabiti suratını fena halde buruşturdu. Elini itiyatla tabancasına götürür gibi yaparak canlı bir hakaret şekline koyduğu yüzünün sert bir hareketile, anlaşılmaması imkânsız bir tarzda bana: «Defol!» dedi.

Hemen dönüp geldiğim koridora kaçarken arkamda bir noktanın yanmasını bekliyerek ürperdim.

Biraz sonra tehlikeden kurtulmuş bir halde yeniden hayata doğar gibi yan kapıdan düşüne düşüne çıkıyordum:

— Bir insanda, bu kadar kudretin toplanabilmesi ne inanılmaz bir şeydi. Eski devirlerde, bu kudrete sahip olan bazı hükümdarların kendilerini mabut zannetmelerinden tabii bir şey olamaz.

Şu Enver paşa, diyordum, acaba neden her gün bir kaç kişiye kızıp ta kurşuna dizdirmiyor? Ne sabırlı, ne iyi kalbli, ne melek gibi adam!..